

Vol. 6 No. 19

Oktubre 16-31, 2016 P6.00

Senyor nagsaulog sa Elderly Filipino Week

Nagtigum ang duol 400 ka mga edaran gikan sa lainlaing barangay sa Siaton ubos sa programa sa DSWD pagsaulog sa Elderly Filipino Week o semana sa mga edarang Pilipinhon, niadtong Oktubre 18, diha sa Quisay Gym. Ang tema sa pagsaulog mao ang “Pagmamahal at Respeto ng Nakababata, Nagpapaligaya ng Nakatatanda.”

Gisugdan ang pagsaulog sa pagnat pinaagi sa pagsayaw og zumba nga giulohan ni Maam Berlin Kinilitan, ang Lady of Ceremony, nga miingon, “Ang problema ibilin sa panimalay”. Mipaambit usab sa ilang talento pagsayaw ug kanta ang mga nagkalainlaing pundok sa edaran gikan sa kabarangayan. Dunay nagkuha sa ilang presyon o BP gikan sa Municipal Health Unit-Siaton nga libre.

Abtik gayod nga naminaw sila sa ilang mamahayag, Susan M. Soldwisch, ang nagmantala sa *Kitang Lungsuranon*, nga mipaambit sa iyang kahibalo bahin sa pag-atiman sa lawas, mga lakang sa pagpaabtik sa kusog ug pagkaon sa masustansyang kalan-on. Matud niya, kung muinom og kape sa buntag butangan ra og gamay nga kalamay o mahimo wala gayoy kalamay, undangon na og mahimo ang pagkaon og hinashasan nga **padayon sa panid 3**

KALAHI-CIDSS nagtabang sa proyekto

“Community Empowerment” o paggahum sa komunidad. Kini mao ang tumong sa KALAHI-CIDSS (Kapit-Bisig Laban sa Kahirapan – Comprehensive Integrated Delivery of Social Service), ilalom sa DSWD sa lungsod sa Siaton. Lakip niini ang pagtabang pagpatuman sa mga proyekto sa gobyerno ngadto sa kinaubsang pundok sa mga lungsuranon.

Si Reboy “Juffa” Balauro (Community Empowerment Facilitator), Rizalyn Mitra (Community Finance Facilitator) ug Engr. Rodson Escora mitambong sa Sangguniang Bayan uban sa

ilahang mga kauban sa buhat aron ipahibalo sa konseho ang mga proyekto nga nahuman na, kasamtangang gitrabaho, ug planong himuon ngadto sa 12 ka nga barangay nga

maoy unahon. Tuyo usab nila nga malamdagan ang SB nga mapahimutang ug mahatagan og tabang gikan sa ahensya lokal sa pagpatuman sa ilang mga proyekto.

Ang mga programa naglakip sa kasamtangang gitrabaho nga Albiga *Concreting culvert* o pagsemento sa imbornal, pagsemento sa kalsada sa Olambid Apoloy; pagsemento sa (dalan 95% pa ang nahuman) sa Lamtok Casalaan, dalan padulong sa Ulayan Maloh, sa Mantiquil, ug sa Purok 3 sa Mantuyop (95% pa ang nahuman), Balaskan Napacao taytayan sa tawo lang, sa Pob.2 ang *river control* sa taytayan sa Canaway, sa Sumaliring nga kanal, dalan padulong sa Mainit Tayak ug sa Jumalon Salag, sistema pagpugong sa baha sa Purok 10 Malabuhan. Ang kwarta sa kada proyekto kuhaon sa lainlaing deposito

Gisugdan na niadtong Oktubre 23 ang Mayor Fritz Diaz Cup 2016, usa ka bangga sa mga barangay sa *basketball, football, ug volleyball*. Matud ni Mayor Fritz Diaz, “Ang *sports* dili lamang mahitabo panahon sa kapistahan kon dili magpadayon kini nakong buhaton.”

padayon sa panid 3

EDITORIAL**Ang mga Edaran**

Ang akta labot sa mga edaran o *senior citizens* nagasaad nga dunay mga pribilihiyo nga angayan nga ilang matagamtam sama sa 20 porsento nga diskwento sa pagsakay sa ayroplano, barko, bus ug uban pa; tambal; pagpahospital; mga pagkaon ug labaw sa tanan hagatan sila sa prayuridad. Kini pipila lamang sa mga pribilihiyo.

Apan sa kulturang Pilipinhon, ang pagrespitar sa mga edaran dako kaayo og importansya. Sa usa ka pamilya, ang mga edaran mao gayud ang paminawon sanglit daghan na silang mga kasinatian sa kinabuhi nga mahimong panamiman sa mga batan-on.

Sa usa ka kmomunidad mao usab kadako ang respeto sa mga edaran. Dinhi sa Siaton, mapasalamaton ang grupo sa mga edaran kay gihatagan usab sila sa importansya diin dunay mga programa nga gigahin ang lokal nga kagamhanan alang kanila.

Dili ikalalis nga kinahanglan kini kay naa man sa balaud. Apan ang paghatag og gimbug-aton sa mga programa alang kanila, ang inisyatibo magagikan sa lokal nga kagamhanan ug sa ahensya nga dunay tahas sa pagpatuman niini.

Ang pag-ila ug paghatag og yukbo sa mga edaran usa ka paagi sa pagpakita kun unsa sa matang sa kagamhanan ang naghari sa usa ka lugar.

Ang pag-ohay lang nga gihimo nga programa alang sa mga edaran nakahatag usab kini og kadasig kanila nga mopadayun sa ilang mga gimbuhaton bisan pa sa ilang mga edad.

Dakong pagdayeg ang itunol ngadto sa lokal nga kagamhanan ingon sa mga ahensya sama sa DSWD nga maoy nangulo sa mga programa alang sa mga edaran.

Hinaut nga magapadayun ang maong mga kalikuhan dili lamang aron matuman ang balaud apan alang gayud sa paghatag og pagtahud sa mga edaran.

Ang malipayon nga katawhan sa usa ka komunidad dako kini og ikatabang ug ikatampo sa kalambuan sa lungsod kay ang katawhan mao man ang tinuurray nga bahandi sa katilingban.

Dakong pagyukbo sa mga edaran o *senior citizens*.

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

Bisdak!

Sa gawas, kong magtapok ang mga Pilipinhon, tinagalog man ang sinultihan. Kana kay tagalog man ang base sa Pilipino nga mao karon ang atong pinulongan sa nasod. Dugang pa, mas daghan ang mga taga Luzon sa gawas, ilabi na sa US Navy ug mga nars.

Busa, kitang taga Visayas ug Mindanao, magtinagalog na gyud lamang. Usahay, atong namatikdan nga may pagbakikaw usab ang sinultihan sa atong gika-atubang. Sa himan-himan, mangatawa ta sa kahimuot kay pareho man diay 'tang "Bisdak"! Bisayang dako!

Tungod sa ato nga pagkaedukar sa Iningles gumikan sa pagpanag-iya kanato sa mga Amerikano, nahipatik sa talamdan ug naeredar hangtod karon ang pagtuo nga labing maayo ang makat-on paginingles. Di ba multahan man ta sa eskuylahan kon mobungat ta og Binisaya? Hinaut giundang na kining pagpakaulaw ug pagsilot kanato!

Dili husto nga ikaulaw ni bisan kinsa ang iyahang unang pinulongan. Pareho ra na kon ikaulaw nimo ang imong pamanit, o hitsura. Kay kining tulo - pinulongan, pamanit, o hitsura - maoy unang timailhan kon kinsa ikaw!

Nan, karon naulawan na ka sa imong pagkamao, padaplin ra ka. Unsaon pagkahibalo sa tibuok kalibotan nga maayo kang tawo? Mas grabe, unsaon man ka paggamit sa Ginoo aron mabulahan ang katawhan pinaagi sa iyahang grasya nga kanimo gusto niyang ipatubod?

Gumikan sa atong pagkapadpad sa mga baybayon nga lagyo, nakita nato nga wala ikaulaw sa mga Koreano, Thai, Hapon, Aleman, Katsila, uubp. ang ilahang sinultihan. Wala pud sila nagapadaplin, dili moyanghog, dili mosulti kon dili unahan. Ang ilahang pinulongan ug sinulatan maoy gamit sa ilang nasod, busa ang mga bisita nga mopuyo ug motrabaho sa ila, magatuon gayud sa ilahang sinultihan.

Tinuod niini may bintaha kita sa mga BPO sama sa "call center". Apan empleyado ra sige ang Pilipino. Busa gibungat ni Presidente Duterte nga motindog na ta sa atubangan sa tanang nasod. Tinuod nga ang panglantaw sa mga Amerikano kanato sa kanhi sama sa "Little Brown Brother." Gilayhan ta nga gipakaigsoon ta nila, ug abi nato gipalangga ta sama sa pagpalangga nato sa atong mga manghod. Apan kanunay ra gihapon tang gamay, wala maningkamot.

Ang *Kitang Lungsuranon* maoy atoang panglimbasog nga magpadayag sa pagkaimportante sa atong sinultihan, nga mahimo diay ang paghunahuna og lalom-lalom gamit ang Binisaya, nga dili lamang abot sa taphaw nga estorya o gamit sa law-ay nga

padayon sa panid 3**Kitang Lungsuranon**

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 997-582-9338 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita "Bing" Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

Tigbalita / ManunulatGrace Arcellana
Eugene JamandronZephania Repollo
Virginia Carriaga**Komentaryo sa Bukhad kabahin sa mga tigulang**

Ate Susan, i really really love you, Ang galing galing mo! Hinaot makuhaan og liksyon ang imong mensahi. -- **Jucylin Enolpe Paltingca**

Ako ning hinumduman. Salamat. -- **Cherry May Quinamot**
 Daghan ming nakat-onan nga angay namong sundon. Salamat, Nang. -- **Jun Rags**

Caregiver (nag-atiman og tawo) ko didto sa Italy sulod sa upat ka tuig. Daghan diri ang may problema sa panghunahuna. Makutulo ang akong luha. -- **Jucylin Enolpe Paltingca**

Pagrehistro sa botante gibuksan na usab

Human milusot sa Senado ug Kamara ang balaodnon pag-oktaba sa Barangay ug SK elections, magpagawas na og *timeline* ang Commission on Elections (Comelec) kalabot sa pag-abli og balik sa pagrehistro sa mga botante.

Matud ni Comelec Chairman Andres Bautista, magsugod ang pagrehistro sa Oktubre ug hangtud Abril sa sunod tuig.

Dugang ni Bautista, magpahigayon usab ang Comelec og pagrehistro sa kasikbit nga mga dapit.

Gitataw ni Bautista nga dili na kinahanglang magparehistro og balik alang sa 2019 *midterm* elections ang mga botanteng may edad nga 18 anyos pataas nga nagpatala o magpatala karong tuiga.

Sa balaodnon, giduso nga isibog ang eleksyon gikan sa Oktubre 31, 2016 ngadto sa Oktubre 23, 2017.

Human ang 2017, himuon na ang eleksyon matag tulo ka tuig.

Tungod niini, iuswag usab og usa ka tuig ang termino sa mga nakalingkod karon nga opisyal sa barangay ug SK. (PIA)

Senyor... gikan sa panid 1

bugas. Mas maayo mokaon og mais o *brown rice*, daghang otan, mag-eksersays kay dili ka dayon gutmon ug motaas usab ang kinabuhi. Dugang niya, magmapasalamaton sa tanang butang. Lakip usab sa iyang gisugyot ang unsaon pag-atiman sa panghunahuna.

Si Mayor Fritz Diaz mipasalig sa mga senyors nga iyang paningkamutan nga nga mahatagan og kaugalingong

doktor, dangpanan, ug sakyanan nga labot sa badyet sa tuig 2017 alang kanila.

Ang maong programa giulohan nila ni Angie ug Winnie Santillan ug ubang aktibong kauban sa buhatan sa Senior Citizen Siaton.

Nagkuha og BP ang atoang mga MHU nars nga sila si Joseph Lambert Ragusta, Mark Asentista Pajuelas, Norigane Kinilitan, ug si Myrrh s

Pabasa

Nagbasa sa *Kitang Lungsuranon* ang mga *senior citizen* atol sa pagsaulog sa semana sa mga edaran o Elderly Week didto sa Apolinario Inad G. Quisay Gymnasium niadtong Oktubre 18, 2016.

KALAH!... gikan sa panid 1

sa Land Bank.

Kinahanglan usab nga adunay *area coordinating team* ug *municipal coordinating team* nga pangitaan pa sa opisina sa enhenyero isip *municipal o area coordinator* uban sa KALAH! CIDSS.

Ang mga magtrabaho kinahanglan adunay kahanas ug experyensyado.

Matud ni Kag. Edgar Ragay, dugangan og 8 pulgada ang gibag-on sa himuon nga kalsada, ug pulido ug molungtad ang proyekto.

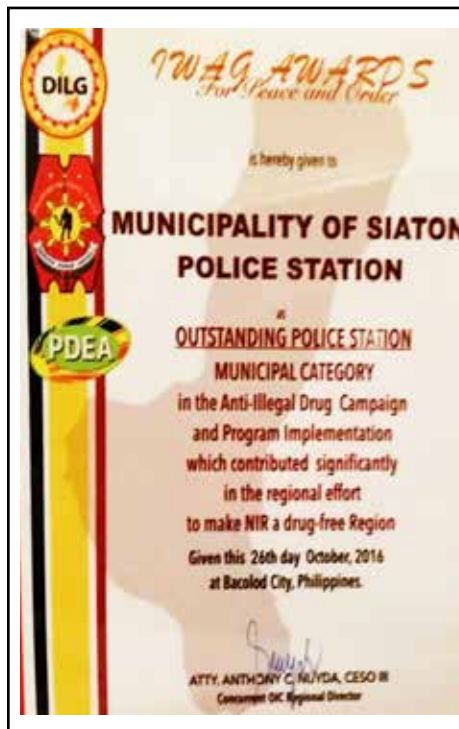
Bukhad... gikan sa panid 2

hilisgotan ang Binisaya.

Maayo kaayo nga gibalhin ngadto sa Binisaya ang tinudloan sa mga unang tuig sa pag-eskwela. Nahibaloan na nga mas maayo ang trabaho sa utok kon gigamit ang unang sinultihan sa bata hangtud sa 6

katuig sa pag-eskuyla.

Pangutana: Nganong mas dali ka nga matagdan sa mga opisina kon mag-Ingles ka? ug kon pution ka o kon nangalas ka? Unsa ang atong ginatudlo sa mga kabataan kabahin sa atoang pamanit, hitsura, ug sinultihan?

Pahalipay sa Siaton Municipal Police Station sa iyang pagka Outstanding Municipal Police Station sa 2016 DILG Iwag Awards for Peace and Order, Negros Island Region!

Nadawat sa Siaton kining ganti tungod sa mga paningkamot sa mga nag-alagad sa Siaton Municipal Station ubos sa pagpangulo ni OIC PSI Varie Aniñon Villanobos ug sa pagpaluyo ni Mayor Fritz Diaz sa away batok sa ilegal nga droga aron mawala na ang droga sa Siaton. Mabuhi ang Siaton Police Station!

Tubag Lungsuranon

Unsay imong ikasugyot aron molambo ang turismo sa Siaton?

Gustong molambo ug makadani sa mga turista? Una, maghimo og dam gikan sa suba sa Canaway padulong sa suba sa Siaton aron dili mangahadlok ang mga negosyante nga bahaon ang atong lungsod inig naay buhawi. Ikaduha, ayohon ang suplay sa tubig kay importante kaayo na. Ikatulo, dili sige og brown out ug dili pod pasagad og paningil sa kuryente, sobra kamahal. Ikaapat, sementado tanang dalan apil ang paingon sa bukid. Kon daghan na ang monegosyo, daghan na og mga negosyo apil ang mga resort. -- *Teresita Macapanas*

Usa lang ang solusyon ana, walay lain pa kundi atong panghinauton nga matuman ang pantalan sa Tambobo Bay. O maayong transportasyon. -- *Nedie Japole Gopio*

Ang usa sa nakita nakong potential o posibleng mapalambo sa atong lungsod mao ang taas nga baybayon nga napuno sa lainlaing kahinguhaan sa dagat labi na sa kaanyag sa atong kagawasan. Akong ikasugyot nga suportahan unta sa atong mayor ug SB ang mga MPA (marine protected area) para mapalambo nato ang turismo. Alang sa mga dumuduong, labi na ang mga langyaw, ang una nilang makadani mao ang dagat ug ang palibot niini ug ang marine ecosystem mismo. Mahatagan ug laing pangabuhian nga molungtad ang mga nagasalig sa dagat. -- *Junilyn Macabunlog*

Infrastructure projects, pananglitan pagpalapad sa kadalanan. Kaanindot kaayo sa Balanan Lake apan ang nakaapan ang dalan. Hasta ang baybayon sa Antulang ug Tambobo, ang problema karsada. -- *Nathan Gajilomo*

Building roads and bridge means infrastructure. Physical and organizational structures and facilities (Pagtukod og mga dalan ug taytayan ug uban pa) apil sa panaghiusa sa grupo nga dili watakwatak o iya-iya. Ang maayong dalan maoy kalamposan para sa lungsod sa Siaton. -- *Luc Gadingan Dela Cruz*

Para nako, ang unang angay buhaton mao ang pagtuman sa mga balaod o mga ordinansa nga manalipod atong mga resources o kahinguhaan, mapadagat o mapabukid man, gikan sa mga abusadong mga molupyoy. Sa ingon anang paagi mapadayon nato ang kaanindot sa atong mga natural resources nga usa sa mamahimong makapalambo sa atong lungsod tungud kay mao na ang panahon nga molambo ang atong turismo. -- *Marites Zapanta*

Komentaryo ug Sugyot sa Lungsuranon bahin sa "Ordinansa batok droga gipanday"

Palihug dugo ang kuhaan dili ihi kay naa may daghan makuhaan kon ihi ra. -- *Bilo Futalan Mangubat Jr.*

Surprise drug test o kalit nga pagtesting sa droga para walay makaipsot. -- *Jopat Pajantoy*

Konsehal Miguel Dungog, maayo ang *surprise* ang *random drug test*. -- *Jaysie Tayko GoodJob!*

Surprise blood test ug palihog dili ihi. BLOOD TEST jud kana kay sa dugo makita tanan. -- *Princess Diane Amamangpang*

Miapil sa Parada sa Buglasan sila si Airelle Lam-Tero, Andee Elumir, Joanne Diaz, Jeremy Mira ug Ian Gadingan. (hulagway ni Airelle Lam-Tero)

Ang payag sa Siaton didto sa Buglasan giduaw nila ni Tourism Officers Jeremy Mira ug Airelle Lam-Tero, Miss Negros "Photogenic" Rochelle Mae Antonio, Gob. Degamo ug Kat Decastro. Matod ni gobernador, ang budbud sa Siaton gayud ang pinakalami. Giluto ni Nang Bebit ang budbud, ang bokayo ni Tatay Dondo ug ang mani ni Nang Mering. (hulagway ni Airelle Lam-Tero)

Nagsayaw sa Showdown Buglasan didto sa Lamberto Macias Sports Complex, Dumaguete ang mga Agta sa Siaton. Kauban nila ang hari ug hara nga si Jomel Credo ug Pamela Amante (Best Speaker). (Hulagway ni Maritoni Mascardo)

Kung makita sa dugo sa tawo mapamatud-an nga siya naggamit sa ginadili nga droga. Mas maayo kung kini ang pagahimuon, kaysa ihi kay posible nga makahimo pa gihapon og lusot ang hintungdan kung si kinsa man ugaling ang gatrabaho sa atong gobyerno nga nakagamit niini. Sila nga naghimo og ordinansa manghinaot na lang ta nga ubanan kini ug aktibong lihok aron sa ingon mapakgang ug mahatagan og kasulbaran ang nagkadaiyang komento sa panghuna-huna sa atong ka tagi Lungsuranon. -- *Bench Macapanas*

Maayo man kanang butanga para ra pod sa kaayohan sa lungsod kay mao man kana ang gusto ipatuman ni Predident Duterte. Ang dakong pangutana kung wala bay laing motibo niana? Kay basin naay gatanom ug kasuko o kasina sa tawo unya kana maoy himoong pasangil para makapanimalos ug matangtang siya. Ug kon inosente ang tawo unya natangtang, inyo lang gihikawan ang iyang pamilya sa ilang pagkaon ug kalooy mga bata. Angay kon buhaton kana, kinahanglan dihadiha ang result para walay mga pagduda ang tawo. -- *Teresita Macapanas*